

הערכה בפעולה לפיתוח מודל של התכנית "מרכז יום מבוזר לאנשים עם מוגבלויות"

ד"ר נעם לפידות-לפלר ופרופ' ויקטור פרידמן
המכללה האקדמית עמק-יזרעאל

עיקר דבר

בניית שותפות באמצעות הערכה

משמעות השותפות בהקמת תכנית

מחירי בניית שותפות

רקע

- פיתוח "מרכז יום מבוזר לאנשים עם מוגבלויות"

- בניית מודל חדשני למתן שירות בקהילה

- הפיילוט מתקיים בעיר ערבית בצפון הארץ

- השימוש ב"הערכה בפעולה" כשיטת הערכה

- שיתוף כל קבוצות בעלי העניין בקביעות מטרות התכנית ובניית תכנית פעולה

- דגש על השפעתם של ה"לקוחות", אנשים בעלי המוגבלויות ובני משפחותיהם, בעיצוב מודל העונה על צרכיהם.

התהליך התבסס על שאלות השאלות:

"מה?" ○

"מדוע?" ○

"איך?" ○

תהליך ביצוע ההערכה בפעולה

1. יצירת קשר ראשוני

2. מפגש ראשוני המסביר את התהליך

3. סדנאת ללקוחות ובמקביל למשפחות

6. נציגים מכל הקבוצות מגיעים להסכמה על מטרות הפרויקט.

5. דיאלוג על ממצאי השאלון: שאלות ה"מדוע?" וה"מה?".

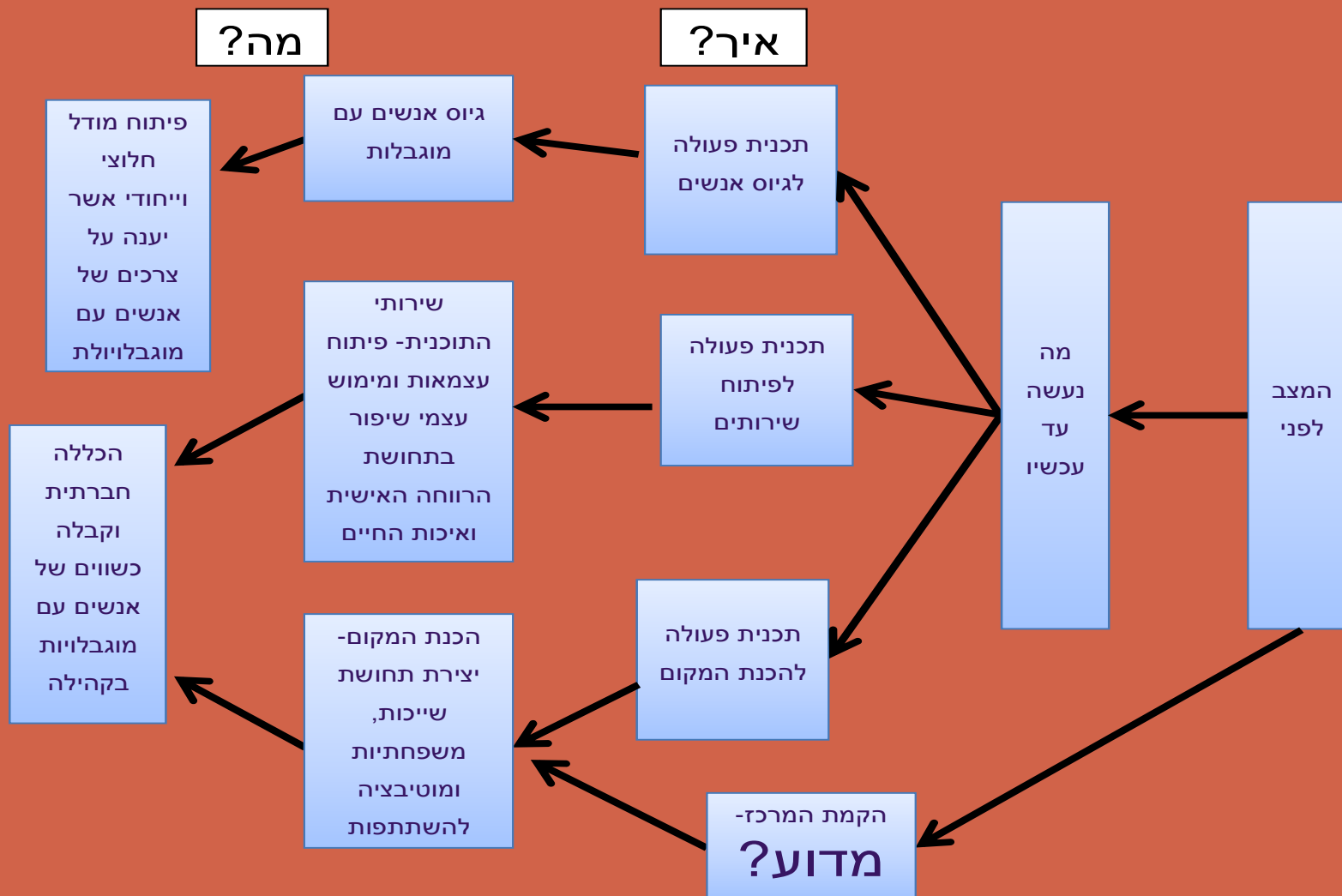
4. העברת שאלון הערכה בפעולה.

7. עבודה בצוותים לשם בניית תוכנית פעולה ספציפית.

8. שילוב התוכנית הספציפית למודל הלוגי הסופי.

9. "מפגש למידה" מסכם: הוצג המודל הלוגי ונעשתה רפלקציה על התהליך.

מנתוני שאלון והמפגשים שהתקיימו במסגרת ההערכה בפעולה, חילצו השותפים ניסוח ראשוני של מטרות, סיבות לפעולה ואת המודל הלוגי:

איור 1: מודל לוגי/ תכנית פעולה להקמת מרכז יום מבוזר לאנשים עם מוגבלויות

מרכיבים עיקריים של השותפות

שינוי תפיסת התוכנית.

חווית בעלי הנכות.

הקשר בין הרשויות לבין בעלי הנכות ובני משפחותיהם.

שינוי תפיסת התוכנית

לפני - עמימות מכוונות

אחרי - עמימות מקובלת

"היה משהו חשוב בעמימות, שיצרה אפשרות לחשוב על משהו חדש.
נוצר תהליך של תפיסת אפשרויות חדשות ויצירת דברים חדשים
ביחד."

שינוי תפיסת מהות הפרויקט מנקודת המבט של האנשים עם מוגבלויות ומשפחותיהם

לפני -נקודת מבט אישית-ואינטרסנטים אישיים.

אחרי – נקודת התייחסות רחבה יותר – ואינטרסים קהילתיים, משותפים.

לפני - "לא מעניין אותי מודל.. מה שמעניין אותי זה בעלי וכיצד התכנית תעזור לו."

אחרי – כאשר מסייעת בגיוס משתתפים לתכנית שואלים אותה "מהו האינטרס שלך?"

חוויית ה"לקוחות": האנשים עם המוגבלויות

לפני - חיים בעיקר בתוך הבית ובמעגל המשפחתי.

אחרי - הרחבת המעגל, פתיחות והכרה בכוחות.

"(למדתי) איך להסתכל על הדברים בצורה חיובית ואיך לראות שיש דברים שאנחנו כן יכולים לעשות ושהמוגבלות היא לא הכל.. אני עברתי כאן שינוי.. קודם היה לי מאוד קשה היו לי חששות והייתי מתבייש לצאת מהבית על הכיסא גלגלים, היום אני יוצא על כיסא הגלגלים, הולך למכולת וקונה דברים. היום אני אופטימי."

הקשר בין הרשויות לבין אנשים עם מוגבלויות ובני משפחותיהם

לפני - קשר של 'נותן שירות' מול 'מקבל שירות'.

אחרי - אחריות משותפת על התוכנית.

חלק מבני המשפחה אמרו שהתכנית בהתהוות ושהם חלק מההתהוות הזאת. הם מוכנים לחיות עם העמימות ושעצם שיתופם בתהליך בניית התכנית תורם לאיכות החיים שלהם.

הקשר בין הרשויות לבין אנשים עם מוגבלויות ובני משפחותיהם – נציגות
ה"לקוחות"

לפני - פתיחות מועטה לייצוג אנשים עם מוגבלויות בוועדות
ההפעלה.

אחרי - שיפור ברמת האמון הדדי.

לפני תחילת התהליך קולות האנשים עם המוגבלויות ומשפחותיהם לא נשמעו או נשמעו
באופן מזערי. תכנית הפעולה שנבנתה על ידי השותפים – משמיעה את קולותיהם.

"השתמשתם במילים שלנו – דברתם אלינו במלים שלנו".

איור 2: אריג עם חלומות המשתתפים בקבוצת ההעצמה

"מחירי" השותפות

מחיר המקצועיות.

קושי ביישוב דעות מנוגדות בין השותפים.

קיימות השותפות בתוכנית.

סיכום – יחסים בין המערכים, המוערכים והציבור

● השפעה על שינוי חברתי

- הממצאים מצביעים על שינויים חברתיים שהתרחשו כתוצאה של ההערכה
- בשלב הראשון להערכה הייתה השפעה ניכרת על התכנית
- ההשפעה על הציבור טרם ידועה – מרכיב ההשתלבות בתכנית יחזק את ההשפעה.

● מערכת יחסים בין המוערכים והמערכים

- התייחסנו להערכה כשותפות למען בניית שותפות
- המוערכים סמכו עלינו בהבניית התוכנית והובלת ההערכה בפעולה
- בפועל גם אנחנו (המערכים) היינו קבוצת בעלי עניין בתפקיד מנחים (כאילו ניוטראליים)
- אנחנו מאמינים שבנינו בסיס של אמון הדדי.

● הקשר עם מזמין ההערכה

- הסוד של השותפות בהערכה: תמימות דעים עם מזמין ההערכה
- הוזמנו בשל התפיסה שאנו מייצגים – חלופה בראשי התוכנית לקראת סוף שלב א', הביאה לכך שתפיסת התוכנית השתנתה. האם כך גם תפיסת ההערכה?